

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Εισήγηση: Αντιπλημμυρικός σχεδιασμός και πρόληψη φυσικών καταστροφών

Οι πρόσφατες καταστροφικές και φονικές πλημμύρες στη Θεσσαλία, οι επίσης καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού σε όλη την Ελλάδα με αποκορύφωμα αυτές τις Ρόδου, της Μαγνησίας και του Έβρου, της Εύβοιας πριν δύο χρόνια, δεν αποτελούν κεραυνό εν αιθρία. Αποτελεί πρόκληση να παρουσιάζονται, ως «εκδίκηση» της φύσης και αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής, ως «θεομηνίες» και εξαιρετικά σπάνια φαινόμενα, προκειμένου να συγκαλυφθούν οι εγκληματικές διαχρονικές ευθύνες του κράτους μέσω όλων των διαδοχικών κυβερνήσεων που εφαρμόζουν τις κατευθύνσεις της ΕΕ και αφήνουν χωρίς προστασία τη ζωή και την περιουσία του λαού.

Πρόκειται για **προδιαγεγραμμένα εγκλήματα, αποτέλεσμα ενός δρόμου ανάπτυξης στον οποίο η γη αποτελεί εμπόρευμα και οι χρήσεις της υποτάσσονται στο κριτήριο διασφάλισης της κερδοφορίας των επιχειρηματικών ομίλων** και όχι της ικανοποίησης των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών.

Οι επιλογές του εχθρικού για τις ανάγκες μας κράτους σε όλα τα επίπεδα, η **πολιτική με την οποία ιεραρχούνται οι υποδομές και τα έργα που θα πραγματοποιηθούν, οι προδιαγραφές και ο τρόπος λειτουργίας τους, η οργάνωση της πολιτικής προστασίας, οι χρήσεις γης υπακούουν στη βάση της ανάλυσης «κόστους – οφέλους» και υποτάσσονται στην ανάγκη διασφάλισης των «ματωμένων» πλεονασμάτων που κατευθύνονται στη στήριξη των ομίλων.**

Σε αυτό το πλαίσιο η γη, οι δασικές εκτάσεις, οι υποδομές αντιμετωπίζονται ως εμπορεύματα για την ενίσχυση της κερδοφορίας των κατασκευαστικών και άλλων επιχειρηματικών ομίλων και όχι ως κοινωνικό αγαθό. Η ανεξέλεγκτη "συμβίωση" βιομηχανίας, άλλων επικίνδυνων δραστηριοτήτων και κατοικίας με κίνδυνο ενός μεγάλου τεχνολογικού ατυχήματος με καταστρεπτικές συνέπειες για τον πληθυσμό, τα μπαζωμένα ρέματα, η άναρχη επέκταση των σχεδίων πόλης και η "ταιμεντοποίηση" των οικοπέδων, οι ελλείψεις στην αντισεισμική θωράκιση και σε αντιπλημμυρικά έργα, η κατασκευή μεγάλων οδικών αξόνων και άλλων υποδομών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κριτήριο της επίδρασης στη συνολική τρωτότητα μιας περιοχής απέναντι στις πλημμύρες, η απουσία αντιπυρικών ζωνών, η απουσία οδών μαζικής διαφυγής σε περίπτωση ανάγκης εκκένωσης περιοχών και οδών για την πρόσβαση των πυροσβεστικών οχημάτων, η απουσία ελεύθερων χώρων αποτελούν ορισμένα μόνο ενδεικτικά παραδείγματα αυτής της πολιτικής στο πλαίσιο του σημερινού δρόμου ανάπτυξης, που προετοιμάζουν το έδαφος για τις επόμενες καταστροφές.

Είναι ανάγκη να χτυπήσει συναγερμός για έργα υποδομής αντιμετώπισης αλλά και πρόληψης φυσικών καταστροφών, με την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων επιστημονικών τεχνολογικών δυνατοτήτων της εποχής μας και με επίκεντρο τις κοινωνικές ανάγκες. Χρειάζεται σήμερα να αντιστραφεί η αρνητική κατάσταση, που ιεραρχεί πολύ χαμηλά έργα και υποδομές για τη προστασία της ζωής και της περιουσίας του λαού, της πραγματικής προστασίας του περιβάλλοντος, επειδή δεν παράγουν τα επιθυμητά κέρδη για τους επιχειρηματικούς ομίλους. Πιο συγκεκριμένα:

-Τα αντιπλημμυρικά έργα και οι μελέτες τους γίνονται με το σταγονόμετρο, επειδή δεν αποφέρουν τα επιθυμητά κέρδη στους ομίλους. Δεν θεωρούνται επιλέξιμα από τα διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία, ακόμα και από τους κρατικούς πόρους που διατίθενται, είτε από απευθείας από τις κυβερνήσεις, είτε μέσω των Περιφερειών και των Δήμων. Σε αυτό συντελεί καταλυτικά η στρατηγική της ΕΕ και οι οδηγίες τις, που επιβάλλουν τις αναλύσεις κόστους – οφέλους. **Πάνω σε αυτά πατάνε διαχειριστικά σχέδια, όπως τα ΣΔΚΠ, αντιπλημμυρικά masterplan. Με βάση αυτά εξαιρούνται από τη λήψη μέτρων και υλοποίηση έργων ολόκληρες περιοχές, παρόλο που αντιμετωπίζουν πλημμυρικά φαινόμενα.** Για αυτό είναι κάλπικη η κριτική δυνάμει, όπως του ΣΥΡΙΖΑ, προς την κυβέρνηση για την καθυστέρηση της επικαιροποίησης των ΣΔΚΠ, που την παρουσιάζει ως αιτία των καταστροφικών πλημμυρών, για να κρυφτούν και οι δικές τους ευθύνες, να ωραιοποιηθεί η στρατηγική της ΕΕ. Πρόκειται για ψέμα, όπως ήταν ψέμα και η θέση τους, ότι η θέσπιση των ΣΔΚΠ θα ξεκλείδωνε πόρους της ΕΕ για αντιπλημμυρικά έργα και παρεμβάσεις.

Τα όποια έργα εξαγγέλλονται, συνήθως μετά από μεγάλες καταστροφές, πυρκαγιές ή πλημμύρες, στην πορεία και αν γίνουν, με περικοπές στα κονδύλια, **αποτελούν «μπαλώματα», συνιστούν αποσπασματικές παρεμβάσεις και πολλές φορές μεταφέρουν το πρόβλημα από τη μία περιοχή στην άλλη, αφού δεν είναι ολοκληρωμένα, δε λαμβάνουν υπόψη συνολικά το Υδατικό Διαμέρισμα με βάση τη λεκάνη απορροής.**

Η αντιπλημμυρική προστασία ξεκινάει απ' το βουνό: Ελάχιστα είναι και τα κονδύλια για την όποια προστασία των δασών, την πρόληψη και την αποκατάσταση μετά από καταστροφικές πυρκαγιές στο πλαίσιο της διαχείρισής τους.

Η συντήρηση των υφιστάμενων έργων είναι πλημμυλής, όπως και οι καθαρισμοί των ρεμάτων. Όταν τελικά γίνουν αυτά τα αυτονόητα, πολλές φορές διαφημίζονται ως νέα έργα ή ως αναβάθμιση της αντιπλημμυρικής θωράκισης περιοχών.

Τα ποσά που τελικά δαπανώνται πραγματικά για την αντιπλημμυρική προστασία είναι πολύ λιγότερα από τους πενιχρούς προϋπολογισμούς των Τεχνικών Προγραμμάτων Περιφέρειας και Δήμων, του Υπουργείου Υποδομών. Πολλά έργα μένουν για χρόνια στα αζήτητα και μεταφέρονται από ετήσιο προϋπολογισμό σε ετήσιο προϋπολογισμό και από την μια Προγραμματική Περίοδο ΕΣΠΑ στην επόμενη. Ακόμα και όσα τύχουν χρηματοδότησης καθυστερούν ή δεν πραγματοποιούνται όλα, καθώς περνάνε από τις συμπληγάδες της εμπορευματοποίησης της παραγωγής έργων

υποδομής. Οι ανταγωνισμοί των εργολάβων, οι καθυστερήσεις, οι χρεωκοπίες, οι κακοτεχνίες στο βωμό του κέρδους είναι συνώνυμα του δρόμου ανάπτυξης που υπηρετεί τα κέρδη των λίγων σε βάρος της ζωής των πολλών.

-Η αντισεισμική θωράκιση με τον απαραίτητο προσεισμικό έλεγχο και η αναβάθμιση του επιπέδου της αντισεισμικής ασφάλειας όλων των δημόσιων κτιρίων βρίσκεται για δεκαετίες στα αζήτητα. Μετά από 20 χρόνια από την θέσπιση του προσεισμικού ελέγχου των δημόσιων κτιρίων, το ποσοστό των ελεγμένων κτιρίων δεν ξεπερνά το 25-30%, ενώ πολύ λιγότερες είναι οι σχετικές επεμβάσεις ενίσχυσης. Αυτό την ίδια στιγμή, που το 69% των κτιρίων είναι κατασκευασμένο χωρίς αντισεισμικούς κανονισμούς ή τον κανονισμό του 1959, το 59% των σχολικών κτιρίων και το 73% των υπόλοιπων δημόσιων κτιρίων δεν έχουν κατασκευαστεί με σύγχρονο αντισεισμικό κανονισμό (NEAK, ΕΑΚ2000). Ταυτόχρονα, εκκρεμεί η επικαιροποίηση του ισχύοντος κανονισμού, με την ενσωμάτωση των πιο πρόσφατων δεδομένων.

Ταυτόχρονα, επειδή τα έργα ιεραρχούνται στη βάση του κόστους – οφέλους για το κεφάλαιο, προηγείται η ενεργειακή αναβάθμιση της αναβάθμισης της αντισεισμικής ασφάλειας και της στατικής επάρκειας στα σχολεία και στα δημόσια κτήρια και έτσι έχουμε ακόμα ένα μνημείο αντιεπιστημονικότητας και ανορθολογισμού.

Σε ό,τι αφορά τον προσεισμικό έλεγχο των ιδιωτικών κτιρίων, που κατά κύριο λόγο αφορούν τη λαϊκή κατοικία και χώρους εργασίας, ισχύει το ίδιο πλαίσιο, τα ποσοστά ελέγχων και επεμβάσεων βρίσκονται πρακτικά στο μηδέν και η διεξαγωγή τους επαφίεται στην “ατομική ευθύνη” των ιδιοκτητών.

Η ανάθεση στο ΤΕΕ της διαχείρισης του Προσεισμικού Ελέγχου μέσω του Ηλεκτρονικού Μητρώου Μηχανικών Προσεισμικού Ελέγχου Κτιρίων σε συνδυασμό και με την υπό δημιουργία Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Απογραφής Κτιρίων δεν προσφέρονται για πανηγυρισμούς. Η κυβέρνηση, από τη μια προσπαθεί να καλλιεργήσει εφησυχασμό για την 20χρονη καθυστέρηση των ελέγχων, ενώ από την άλλη αξιοποιεί την ανησυχία του λαού για να ιδιωτικοποιήσει τον προσεισμικό έλεγχο και να προσθέσει μια ακόμα πιστοποίηση στην πορεία διαβάθμισης της πρόσβασης των μηχανικών στα επαγγελματικά τους δικαιώματα. Ταυτόχρονα, αποτελεί αποσπασματικό μέτρο, αφού αφορά ουσιαστικά μόνο τον πρωτοβάθμιο έλεγχο, δεν υπάρχει σαφές και δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα και χρηματοδοτείται με ψίχουλα από το ΤΑΑ, την ίδια στιγμή που δισεκατομμύρια επιδοτήσεων και φθηνών δανείων κατευθύνονται για τη στήριξη της κερδοφορίας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρηματικών ομίλων και το συνολικό κόστος πληρώνουν οι λαοί της Ελλάδας και της Ευρώπης με άγρια φορολογία και αντεργατικά – αντιλαϊκά προαπαιτούμενα για την εκταμίευση των δόσεων.

-Πυροπροστασία – Πρόληψη. Τα τοπικά σχέδια πυροπροστασίας και γενικά πολιτικής προστασίας, που εκπονήθηκαν με βάση τις κεντρικές οδηγίες, αποδείχθηκαν ανεπαρκή σχέδια επί χάρτου. Η ασυνεννοησία ή η επικάλυψη ευθυνών σε «κρίκους» του κρατικού μηχανισμού, ακόμα και τα επιχειρησιακά «κενά» που επικαλείται η κυβέρνηση, οφείλονται στην έλλειψη ενιαίων και ολοκληρωμένων σχεδίων προστασίας, με όλα τα αναγκαία μέσα και το προσωπικό, που δεν είναι στις προτεραιότητες του κράτους. Αντίθετα, οι τεράστιες ελλείψεις και κυρίως η απουσία πρόληψης υπονομεύουν και τον όποιον αποσπασματικό σχεδιασμό μπορεί να υπάρχει.

Το παράδειγμα της πυροπροστασίας και της δασοπυρόσβεσης είναι χαρακτηριστικό. Όλες οι κυβερνήσεις διαιώνισαν την ευρωπαϊκή κατεύθυνση του αντιεπιστημονικού διαχωρισμού της πρόληψης – καταστολής πυρκαγιών, με την απόσπαση της δεύτερης από τις Δασικές υπηρεσίες και την μεταφορά της στην Πυροσβεστική, στο όνομα του δήθεν εξορθολογισμού των κρατικών δαπανών από την κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ το 1998. Το ότι η πρόληψη δεν αποτελεί προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις στην ΕΕ, φαίνεται και από το γεγονός ότι το 2022, ο μέσος όρος των δαπανών των κρατών - μελών για την πυροπροστασία είναι μόλις στο 0,5%, ποσοστό σταθερό πάνω από μία 20ετία. Με τις γενικόλογες κυβερνητικές υποσχέσεις για «τις περισσότερες δυνατές προσλήψεις» στην Πυροσβεστική δεν πρόκειται να καλυφθούν τα τεράστια κενά των 4.500 πυροσβεστών που λείπουν, χωρίς κι αυτός ο αριθμός να καλύπτει τις ανάγκες που υπάρχουν. Έτσι, ένας πυροσβέστης θα συνεχίσει να δουλεύει για 5 και 6 συναδέλφους του, κάτω από εξοντωτικές συνθήκες, με την επικίνδυνη παλαιότητα των πυροσβεστικών οχημάτων, αλλά και τις τραγικές ελλείψεις σε Μέσα Ατομικής Προστασίας.

Η χρηματοδότηση για αντιπυρικές ζώνες, δασικούς δρόμους, καθαρισμό δασών και δασικές εργασίες είναι ακόμα χαμηλότερη και από αυτή για την αντιπλημμυρική προστασία. Ελάχιστοι δασεργάτες και δασοφύλακες αντιστοιχούν σε (πχ δεκάδες χιλιάδες στρέμματα δάσους ο καθένας. Έτσι διαμορφώθηκε η σημερινή κατάσταση, όπου οποιαδήποτε δουλειά στο δάσος γίνεται σε σύμπραξη με ιδιωτικές εργολαβικές εταιρείες. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι προαναγγελίες για μεγαλύτερη εμπλοκή ιδιωτών (πχ. στη διαχείριση της «βιομάζας», που έχει συσσωρευτεί στα δάση και αποτελεί καύσιμη ύλη όταν ξεσπάσει μια πυρκαγιά). Όπως και μετά από κάθε μεγάλη καταστροφή, η αιτία του προβλήματος - η διαχείριση δηλαδή του δασικού πλούτου ως πηγή κέρδους και η συνειδητή απαξίωση της δασοπροστασίας και δασοπυρόσβεσης από το κράτος, επειδή θεωρείται «κόστος» - παρουσιάζεται ως «λύση», ενώ στην πραγματικότητα συσσωρεύει νέα καύσιμη ύλη για τις επόμενες τραγωδίες.

Αυτά τα πλαίσια συνειδητής απαξίωσης της πρόληψης καθορίζουν το στόχο και το περιεχόμενο των επιστημονικών και τεχνολογικών εφαρμογών για την παρακολούθηση φυσικών φαινομένων και την έγκαιρη ειδοποίηση. Αντί οι δυνατότητες της εποχής να εντάσσονται σε ολοκληρωμένα σχέδια πρόληψης και προστασίας, με σταθερή χρηματοδότηση και μόνιμο προσωπικό, περιορίζονται στη μετακύλιση των κρατικών ευθυνών στην «ατομική ευθύνη» μέσω των μηνυμάτων του γνωστού «112», που και αυτά είναι ανεπαρκή εξαιτίας της απουσίας ολοκληρωμένων σχεδίων.

Οι τεράστιες διαχρονικές ευθύνες όλων των κυβερνήσεων, της σημερινής της ΝΔ, του ΣΥΡΙΖΑ, του ΠΑΣΟΚ και των υπόλοιπων, για την έλλειψη μέτρων ουσιαστικής πρόληψης, εκπαίδευσης του πληθυσμού, αντιμετώπισης των φαινομένων όταν εκδηλωθούν. Αποτυπώνουν τον ίδιο το ρόλο του αστικού κράτους και την επιλεκτική ανικανότητά του να διασφαλίσει τις ανάγκες του λαού, προκειμένου να διασφαλίσει την κερδοφορία του κεφαλαίου. Φέρουν επίσης τη σφραγίδα της στρατηγικής της ΕΕ, που είναι η κοινή τους στρατηγική σε όλα τα ζητήματα και την οποία συνδιαμορφώνουν και υλοποιούν από κυβερνητικές θέσεις, αλλά και στην τοπική διοίκηση.

Οι συνεχείς καταστροφές από πλημμύρες, φωτιές και σεισμούς υπογραμμίζουν την ανάγκη μιας ριζικής αλλαγής πορείας. Η διασφάλιση ολοκληρωμένου σχεδιασμού και υλοποίησης έργων και υποδομών για τη συνδυασμένη κάλυψη των κοινωνικών αναγκών και την ουσιαστική αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων και την πρόληψη καταστροφών προϋποθέτουν μια ριζικά διαφορετική διέξοδο, όπου αυτές οι ανάγκες θα μπουν στο επίκεντρο, στη θέση των κερδών των επιχειρηματικών ομίλων.

Για να αποσπαστούν μέτρα ανακούφισης και βελτίωσης της κατάστασης για το λαό στο σημερινό ασφυκτικό πλαίσιο, για να ανοίξει αυτός ο ριζικά διαφορετικός δρόμος ανάπτυξης, πρέπει ενάντια στη σημερινή πολιτική να δυναμώσει η αγωνιστική διεκδίκηση και η απαίτηση:

- Να εκπονηθεί ολοκληρωμένος, ουσιαστικός, επιστημονικός σχεδιασμός συνδυαστικής αποτίμησης για το σύνολο των κινδύνων, φυσικών και τεχνολογικών, με ευθύνη και χρηματοδότηση του κράτους. Κρατική χρηματοδότηση για ανάπτυξη της έρευνας σε αυτήν την κατεύθυνση.
- **Ουσιαστικό προσεισμικό έλεγχο**, θωράκιση υποδομών και κτιρίων, διενέργεια πρωτοβάθμιου προσεισμικού ελέγχου όλων των δημόσιων και κοινωφελούς χρήσης κτιρίων, δευτεροβάθμιου εκεί που απαιτείται και μελέτες ενίσχυσης κτιρίων αναλόγως των αποτελεσμάτων του. Οι διαδικασίες να γίνουν από κρατικό φορέα, με προσλήψεις μηχανικών, γεωτεχνικών κ.λπ. με μόνιμη σχέση εργασίας και πλήρη εργασιακά δικαιώματα. Αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης των Πολυτεχνικών Σχολών.
- Με ευθύνη του κράτους να πραγματοποιηθούν άμεσα ο **αντισεισμικός έλεγχος και η ενίσχυση των κτιρίων που κατοικούν οι εργατικές - λαϊκές οικογένειες και έχουν κατασκευαστεί με τους παλαιούς αντισεισμικούς κανονισμούς.**
- **Ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής**, με άμεση και ορθολογική οριοθέτηση και διευθέτηση των υδατορεμάτων, μελέτες αντιπλημμυρικής προστασίας, με κριτήρια συνδυασμένης κάλυψης των λαϊκών αναγκών και προστασίας του περιβάλλοντος, έλεγχο του συνόλου των τεχνικών έργων για τις επιπτώσεις στα πλημμυρικά φαινόμενα. **Τα τεχνικά αντιπλημμυρικά έργα να αντιστοιχούν στις κοινωνικές ανάγκες και όχι στη κερδοφορία των εργολάβων.**
- **Κατάργηση του αντιλαϊκού πλαισίου χρήσεων γης**, που την παραδίδει στο μεγάλο κεφάλαιο. Ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία των δασών προς όφελος των εργαζομένων. Να γίνουν άμεσα με ευθύνη του κράτους τα απαραίτητα έργα καθαρισμού δασών, διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών και δρόμων. Κατάργηση των αντιδασικών νόμων, που παραδίδουν τα δάση στους επιχειρηματικούς βομίλους και κατάργηση του αντιεπιστημονικού και καταστροφικού διαχωρισμού πρόληψης και καταστολής δασικών πυρκαγιών.
- **Πολεοδομική και χωροταξική διασφάλιση ανοιχτών χώρων**, για την πρόληψη πλημμυρικών φαινομένων μέσω της μείωσης της τελικής απορροής λόγω του νερού που συγκρατείται στο έδαφος, την εξασφάλιση χώρων καταφυγής και συγκέντρωσης πληθυσμού σε περίπτωση σεισμού, διεξόδων διαφυγής σε περίπτωση πυρκαγιάς.
- **Ενίσχυση του προσωπικού, των μέσων και της εκπαίδευσης των φορέων Πολιτικής Προστασίας, ουσιαστική ενημέρωση και εκπαίδευση του πληθυσμού.** Όλα τα παραπάνω να συμπεριλαμβάνονται σε ολοκληρωμένα σχέδια Πολιτικής Προστασίας, με ξεκάθαρες αρμοδιότητες κάθε φορέα, αντιμετώπιση όλων των επιχειρησιακών κενών, αξιοποίηση όλων των σύγχρονων τεχνολογικών δυνατοτήτων.
- Σαφή και δεσμευτικά χρονοδιαγράμματα για την υλοποίηση όλων των σχετικών έργων υποδομών. Ενίσχυση των Τεχνικών Υπηρεσιών κράτους, Περιφερειών, Δήμων με μόνιμο προσωπικό σε μηχανικούς και όλο το αναγκαίο επιστημονικό, τεχνικό, εργατικό δυναμικό για την μελέτη και κατασκευή δημόσιων έργων υποδομής, ενάντια στην πολιτική που τα παραδίδει σε εργολάβους και κατασκευαστικούς ομίλους.
- **Γρήγορη αποκατάσταση προβλημάτων** και πλήρη αποζημίωση των πληγέντων.
- **Ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης για όλα τα παραπάνω, φορολογώντας το μεγάλο κεφάλαιο**